

Rapport

Rapport over een klacht over de beheerder van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid.

Datum: 9 februari 2012

Rapportnummer: 2012/020

Klacht

Verzoeker klaagt erover dat politieambtenaren van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid op 7 november 2009 op escalerende wijze optraden. Eén van de politieambtenaren sloeg bijvoorbeeld hard op de achterraut van verzoekers auto. Ook pasten de politieambtenaren geweld toe door pepperspray in het gezicht van verzoeker (die zich in de auto bevond) te spuiten, hem op de zijkant van zijn hoofd te slaan en een knie in zijn nek te zetten. Voorts boden de betrokken politieambtenaren geen (adequate) nazorg aan de (jonge) kinderen die pepperspray in hun ogen hadden gekregen.

FEITEN, VISIES EN MOTIVERING VAN HET OORDEEL

De feiten

1. Op zaterdag 7 november 2009 rond 23.30 uur reed verzoeker met zijn auto over de C.weg te O. In zijn auto zaten zijn kinderen van 7, 9 en 11 jaar en zijn buurjongens van 11 en 13 jaar. Zij waren bij de prijsuitreiking op een hobbyvereniging geweest.
2. Door zijn rijgedrag trok verzoeker de aandacht van politieambtenaren H. en W. van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid. De betrokken politieambtenaren vermoedden dat de bestuurder mogelijk te veel had gedronken. Zij besloten daarom verzoeker een stopteken te geven om hem een blaastest te kunnen afnemen. Toen verzoeker niet reageerde op het rode stopteken, zetten de politieambtenaren ook het blauwe zwaailicht aan en gaven met grootlicht een aantal keer een lichtsignaal. Verzoeker stopte niet maar sloeg bij een rotonde af naar een vestiging van McDonalds.
3. Aangekomen bij de McDonalds stopte verzoeker niet op de parkeerplaats maar reed de McDrive in, die achteraan de parkeerplaats is gelegen. Toen verzoeker in de McDrive stilstond, liep politieambtenaar H. naar de auto en gaf een klap op de autoruit. Daarna liep zij door naar de bestuurdersplek en trok het portier open. Vervolgens sprak zij verzoeker aan.
4. Verzoeker stapte uit de auto. Er ontstond meteen een discussie tussen H. en verzoeker. Hij gaf aan boos te zijn over het feit dat H. met de klap op de autoruit de inzittenden erg had laten schrikken, waardoor in ieder geval één kind begon te huilen. Desgevraagd gaf verzoeker aan zich niet te kunnen identificeren. Toen H. hem vertelde dat zij bij de politieauto een blaastest wilde afnemen bij verzoeker, weigerde hij mee te komen. H.

vorderde hem een aantal keer om mee te komen naar de politieauto. Door de steeds hoger oplopende discussie tussen verzoeker en H. raakten de kinderen in de auto overstuur.

5. Omdat verzoeker bleef weigeren te voldoen aan de vordering van H. om met haar mee te komen voor een blaastest, deelde H. verzoeker mee dat hij was aangehouden op verdenking van overtreding van artikel 8 Wegenverkeerswet 1994, en het niet voldoen aan een bevel op vordering.

6. Daarop wilde de politie verzoeker meenemen naar het politiebureau om hem voor te geleiden en bij hem een test af te nemen op het ademanalyseapparaat. Verzoeker werkte daaraan niet mee maar stapte weer in zijn auto en startte de motor. Hij probeerde vervolgens het bestuurdersportier dicht te doen, maar werd daarbij tegengehouden door H. Zij kwam met haar bovenlichaam de auto in en zette de motor af door de sleutel om te draaien en uit het contactslot te halen.

7. Verzoeker was heel boos en stelde dat het de schuld van de politie was dat de kinderen overstuur waren. H. voelde zich door de houding van verzoeker bedreigd en pakte haar pepperspray. Betrokken ambtenaar W. vroeg ondertussen om assistentie van een andere eenheid. H. waarschuwde verzoeker dat zij zou spuiten als hij niet kalmeerde. Toen dat geen effect had, spoot ze met de pepperspray in zijn richting. Hij draaide daarbij zijn hoofd weg. Daarna ging hij vlak voor H. staan. Hij was boos en schreeuwde tegen H. Zij gaf verzoeker een waarschuwing dat zij de pepperspray opnieuw zou gebruiken als hij niet zou kalmeren. Toen hij daaraan geen gehoor gaf, spoot H. daarna nog een keer in de richting van verzoeker.

8. Op datzelfde moment arriveerden betrokken ambtenaren B. en J. bij de McDrive. Zij hadden het verzoek om assistentie over de portofoon doorgekregen en van de meldkamer opdracht gekregen om op het verzoek te reageren. B. liep als eerste naar verzoeker toe en pakte hem beet middels een nekverwuring. J. trok daarna verzoeker aan zijn kleding naar de grond om handboeien aan te kunnen leggen. B. zei tegen verzoeker dat hij zijn armen moest spreiden en dat hij moest meewerken. Daarna duwden B. en J. verzoeker met zijn buik op de grond. Vervolgens sloeg J. eenmaal met de linkervuist op de slaap van verzoeker. Tot slot plaatste B. zijn rechterknie in de nek van verzoeker en J. zijn linkerknie op het hoofd van verzoeker. Ook W. hielp bij het onder controle brengen van verzoeker, door haar knie op de schouder van verzoeker te zetten. Daarna kon bij verzoeker de handboeien worden omgelegd en naar de politieauto worden gebracht.

9. De kinderen kwamen op enig moment zelf uit de auto en waren overstuur, sommigen huilden. Betrokken ambtenaar W. zei tegen de kinderen dat zij bij de McDonalds naar binnen moesten gaan, maar de kinderen weigerden om bij verzoeker weg te gaan. De politie belde de moeder van de buurjongens, waarna zij hen kwam ophalen. Vervolgens brachten H. en W. de kinderen van verzoeker naar huis waar hun moeder hen opwachtte. Eén of twee kinderen gaven aan een branderig gevoel in de ogen te hebben.

10. Op het politiebureau aangekomen, werd verzoeker door de arrestantenwacht naar een spoelbak gebracht om de ogen te spoelen. Tijdens zijn verhoor verklaarde verzoeker dat hij die avond vier wat grotere biertjes had gedronken. Ook gaf hij aan dat hij medicatie gebruikte waarvan hij wist dat die de rijvaardigheid kan beïnvloeden en dat hem bekend was dat de werking van dat medicijn wordt versterkt bij gebruik van alcohol. Bij de ademanalysetest blies verzoeker 285 ugl. Daarvoor werd proces verbaal opgemaakt.

11. Twee weken na zijn aanhouding had verzoeker een gesprek op het politiebureau. Hij sprak met de plaatsvervangend teamchef over de handelwijze van de politie. Verzoeker was niet tevreden over de uitkomst van dat gesprek.

12. In november 2009 bezocht verzoeker zijn huisarts in verband met verwondingen en kneuzingen die hij bij de aanhouding had opgelopen.

13. Op 12 juni 2010 stuurde het Centraal Justitieel Incasso Bureau te Leeuwarden (CJIB) verzoeker een transactievoorstel voor rijden met een te hoog alcoholgehalte en voor verzet bij de aanhouding. Omdat verzoeker die niet betaalde en bezwaar maakte, bracht de officier van justitie de zaak voor de rechter. Verzoeker werd door de rechter veroordeeld.

14. Op 8 november 2010 diende verzoeker een klacht in bij de Nationale ombudsman over het politieoptreden op 7 november 2009.

De visies van de betrokken partijen

Hoe kijkt verzoeker ertegen aan?

1. Verzoeker stelt dat het de schuld van de politie is dat de situatie uit de hand is gelopen omdat de politie onnodig een klap op de autoruit gaf. Verder meent hij dat de politie onnodig hardhandig tegen hem had opgetreden aangezien hij duidelijk had aangegeven dat hij bereid was om mee te werken en zich totaal niet verzette.

2. Verzoeker stelt dat hij vanwege beslagen autoruiten niet in de gaten had gehad dat de politie al een tijdje achter hem aanreed met het rode stopteken aan, en daarna met het blauwe zwaailicht. Ook het seinen met grootlicht had hij niet gezien. Pas 100 meter voor de rotonde zag hij in zijn buitenspiegel het rode stopteken. Omdat hij op weg was naar de McDonalds om daar met de kinderen nog wat te gaan eten en hij al vlakbij was, besloot verzoeker door te rijden. Hij vertelde de kinderen dat de politie achter hen aanreed en probeerde hen op hun gemak te stellen. Hij stopte bij het eerste bord in de McDrive. Volgens verzoeker had hij geen voorganger in de McDrive, maar stopte hij uit zichzelf om de komst van de politie af te wachten.

Verzoeker geeft aan dat er daarna opeens heel hard op de achterrauit van de auto werd geslagen. Vervolgens werd het bestuurdersportier opengetrokken door betrokken politieambtenaar H. die op zeer luide en agressieve toon vroeg: "*Waarom heb je onze*

stoptekens niet gezien?". Het jongste kind schrok daar zo erg van dat het meteen begon te huilen, aldus verzoeker. Daarom reageerde hij boos richting H. Volgens verzoeker had hij haar meteen en meerdere keren duidelijk aangegeven dat hij zeker bereid was om mee te werken aan de vordering van H., maar pas nadat hij de kinderen had weggebracht. Omdat zij zeer overstuur waren geraakt en huilden, wilde hij ze eerst in veiligheid brengen.

Het was dus juist H. die zich onfatsoenlijk en agressief opstelde, en niet andersom, stelt verzoeker. Ook verwijt verzoeker H. dat zij de pepperspray rechtstreeks in de auto spoot, terwijl daar kinderen in zaten. Hij stelt dat een kind door de pepperspray in het gezicht werd geraakt. Verzoeker geeft aan dat hij geen enkele aanleiding had gegeven voor het gebruik van de pepperspray. Ook ontkent hij stellig dat hij H. had aangeraakt of geduwd.

3. Verder verklaart verzoeker dat hij met zijn rug naar de betrokken ambtenaren J. en B. stond te bellen, toen zij op hem afkwamen. Hoewel hij zich totaal niet verzette, gebruikten zij meteen veel geweld om hem aan te houden. Ze gooiden hem in de struiken, legden hem plat op de buik en sloegen hem tweemaal op zijn hoofd ter hoogte van zijn slaap, om hem handboeien om te kunnen doen.

4. In reactie op de verklaringen van de betrokken ambtenaren stelde verzoeker dat niet de politieambtenaren maar de buurjongens de kleinere kinderen uit de auto hadden geholpen, omdat zij last hadden van de pepperspray. Volgens verzoeker ontfermde personeel van de McDonalds zich over de kinderen.

Verder gaf hij aan dat hij wel degelijk versuft was door de pepperspray. Toen hij met zijn rug naar de politieambtenaren stond te bellen, werd hij door betrokken ambtenaren B. en J. uitgescholden met zijn gezicht in de struiken geduwd. Hij stelde dat hij wel had meegewerkt aan zijn aanhouding en zich niet had verzet. Ook gaf hij aan dat hij in de auto veel last had gehad van de pepperspray.

Wat is het standpunt van de korpsbeheerder van Gelderland-Zuid?

5. De korpsbeheerder acht de klacht in zijn geheel niet gegrond. Op grond van de verklaringen van de betrokken politieambtenaren stelt hij dat de politie in eerste instantie trachtte haar werk zonder vertoon uit te voeren. Maar door verzoekers houding moesten de betrokken politieambtenaren hun handelen kracht bijzetten door onder meer op de autoruit te slaan, verzoeker te pepperen en fysiek geweld toe te passen. In de gegeven omstandigheden acht de korpsbeheerder het politieoptreden, waaronder ook de geweldstoepassingen, dan ook gepast en behoorlijk. Ook boden de betrokken politieambtenaren voldoende zorg aan de aanwezige kinderen.

6. De korpsbeheerder laat weten dat verzoeker door zijn rijgedrag de aandacht had getrokken van surveillanten H. en W. doordat het leek of hij moeite had om een bocht te nemen en hij op momenten de maximum snelheid ruim overschreed. Hij reageerde niet op

het rode stopteken, het seinen met grootlicht en de blauwe zwaailichten. Betrokken ambtenaren H. en W. wilden verzoeker daarom aan een ademtest onderwerpen.

Toen verzoeker uiteindelijk naar de McDonalds afsloeg, verwachtten de betrokken ambtenaren dat verzoeker meteen zou stoppen op het voorgelegen parkeerterrein. Verzoeker reed echter door naar de McDrive die achteraan het parkeerterrein is gelegen. Omdat verzoeker ook bij de McDrive zich niet bewust leek van het stopteken of in ieder geval geen aanstalten maakte om zijn auto te stoppen, gaf H. bij het benaderen van de auto van verzoeker een klap op de achterraut van de auto. Zij probeerde op die manier alsnog de aandacht van verzoeker te verkrijgen en te voorkomen dat hij zou doorrijden.

Daarna opende zij het bestuurdersportier en sprak verzoeker aan met het verzoek om de motor uit te zetten. Zij gaf daarbij aan dat de politie al een tijdje achter verzoeker aanreed en hem daarbij stoptekens had gegeven. Toen verzoeker werd aangesproken door H. reageerde hij verbaal onfatsoenlijk en agressief en gedroeg hij zich onbehoorlijk en recalcitrant, aldus de korpsbeheerder. Hij stapte uit zijn auto en zei dat de politie gek was en dat ze normaal moesten doen. Betrokken ambtenaar H. gaf verzoeker uitleg, maar deze stelde dat hij geen stopteken had gezien en dat hij ook niet voor de politie hoefde te stoppen. Hij zei dat hij het stopteken niet had kunnen zien vanwege de beslagen ruiten in zijn auto. Volgens betrokken ambtenaar H. is het blauwe zwaailicht echter ook door beslagen ruiten goed zichtbaar. Zij vroeg verzoeker vervolgens om zijn rij- en kentekenbewijs. Verzoeker antwoordde met stemverheffing dat zij gek was en dat hij de gevraagde papieren niet zou geven voordat de politie had aangetoond dat hij daartoe verplicht was. De kinderen in de auto zeiden tegen verzoeker dat hij mee moest werken, maar verzoeker maande hen hun mond te houden.

7. De korpsbeheerder stelt dat H. tijdens het gesprek had opgemerkt dat verzoekers adem naar inwendig alcoholgebruik rook. H. legde verzoeker uit dat de politie bevoegd is om medewerking aan een blaastest te vorderen. Verzoeker liet haar echter niet uitpraten en zei nogmaals dat de twee politieambtenaren niet normaal waren. Ook betrokken ambtenaar W. lukte het niet om verzoeker uitleg te geven. Hij luisterde niet naar hen, viel de politieambtenaren in de rede en begon steeds luider te praten. Een aantal kinderen in de auto hilde waardoor verzoeker nog bozer werd op de politie.

De korpsbeheerder geeft aan dat de politieambtenaren verzoeker meerdere keren vorderden om mee te gaan naar de politieauto voor het afleggen van een blaastest. Omdat de politieambtenaren het vermoeden hadden dat verzoeker probeerde om zich te onttrekken aan de controle, wilden ze hem meenemen naar de politieauto. Toen verzoeker bleef weigeren zijn medewerking te verlenen aan de blaastest, werd hem medegedeeld dat hij werd aangehouden op verdenking van overtreding van artikel 8 van de Wegenverkeerswet 1994, wederspannigheid en het niet voldoen aan een bevel op vordering. De politieambtenaren wilden hem vervolgens meenemen naar het politiebureau om hem voor te geleiden aan de hulpofficier van justitie en een ademtest op het

ademanalyseapparaat af te nemen. Maar verzoeker stapte terug in zijn auto en startte de motor weer. Hij probeerde het bestuurdersportier weer dicht te doen, maar dat werd voorkomen doordat H. met haar bovenlichaam de auto inboog om de sleutel uit het stopcontact te halen. Hierdoor kon verzoeker niet wegrijden en zich zodoende onttrekken aan zijn aanhouding. De kinderen huilden en vroegen verzoeker opnieuw om mee te werken met de politie.

8. De korpsbeheerder geeft aan dat betrokken ambtenaar H. vervolgens verzoeker had gewaarschuwd dat zij geweld tegen hem zou moeten gebruiken als hij niet zou meewerken aan zijn aanhouding. Daarop stapte verzoeker weer uit de auto en zei dat de politie hem echt niet ging aanhouden en dat ze maar moesten zien hoe ze hem mee gingen krijgen. H. pakte daarop de pepperspray en waarschuwde verzoeker voor het gebruik ervan. Verzoeker maakte zich groot en liep dreigend op H. af. Zij sprayde toen richting verzoeker. Hij liet zich hierop in de auto vallen en draaide daarbij zijn hoofd van de pepperspraystraal af. Daarna stond hij meteen weer op uit de auto. Hij stond vlakbij H. en begon tegen haar te schreeuwen dat hij nu echt boos op haar werd en dat hij haar wat aan zou doen. H. waarschuwde verzoeker daarom nog een keer voor het gebruik van de pepperspray. Verzoeker gaf H. vervolgens een duw waardoor zij een beetje uit balans raakte. Daarop pepperde H. verzoeker opnieuw in zijn gezicht, aldus de korpsbeheerder.

9. Door W. was ondertussen over de portofoon om assistentie verzocht. Politieambtenaren B. en J. reageerden op die oproep. Bij aankomst bij de McDrive zagen zij dat verzoeker ook na het pepperen nog steeds niet meewerkte, waardoor het niet mogelijk was om hem naar het politiebureau te vervoeren. Vanwege de agressieve houding van verzoeker wilden zij hem geboeid vervoeren.

Politieambtenaar B. legde verzoeker een nekverwuring aan en samen met politieambtenaar J. probeerde hij verzoeker onder controle te krijgen door hem naar de grond te brengen, aldus de korpsbeheerder. Verzoeker bleef zich echter ook op de grond verzetten, ook toen J. hem toen een vuistslag tegen het hoofd gaf. Nadat B. op de grond een knie in de nek van verzoeker had gezet, kon verzoeker geboeid worden en naar het politiebureau worden gebracht.

Na onderzoek op het politiebureau bleek dat verzoeker onder invloed van alcohol verkeerde. Verzoeker werd daarvoor bekeurd.

10. De korpsbeheerder stelt dat de politie snel en doeltreffend haar werk had kunnen doen als verzoeker gevolg had gegeven aan het verzoek van de politie om een blaastest af te nemen, gehoor had gegeven aan de vorderingen van de politie en had meegewerkt aan zijn aanhouding. Juist door de opstelling van verzoeker is het incident groter en emotioneler geworden dan nodig was. Verzoeker verzette zich met woord en daad, waardoor de kinderen emotioneel werden en de politie moest vorderen en geweld moest gebruiken. Omdat verzoeker zich agressief gedroeg jegens de politie, moest hij geboeid

vervoerd worden. Het geweld is regelmatig en conform de Ambtsinstructie toegepast, aldus de korpsbeheerder. Het verloop van het verzet, de opbouw erin en de voortdurende ervan noopte tot toepassing van geweld.

De korpsbeheerder geeft aan zich te realiseren dat politieoptreden op zichzelf indrukwekkend kan zijn voor kinderen, maar wijst erop dat verzoeker hierin een andere rol had kunnen spelen.

Verklaringen van de betrokken politieambtenaren

11. De vier betrokken ambtenaren werden in het kader van het onderzoek naar de klacht van verzoeker ook gehoord door de Nationale ombudsman.

12. Betrokken ambtenaren H. en W. verklaarden dat zij verzoeker verschillende stoptekens hadden gegeven vanwege zijn rijstijl die deed vermoeden dat hij mogelijk onder invloed van middelen was. Ondanks de verschillende stoptekens en signalen reed verzoeker door naar de McDonalds. In plaats van te stoppen op het parkeerterrein dat vooraan is gelegen, reed hij door naar de McDrive achteraan het parkeerterrein. Dit wekte bij H. en W. de indruk dat verzoeker probeerde om zich te onttrekken aan de politiecontrole. Zij gaven desgevraagd aan er niet aan te twifelen dat verzoeker de verschillende stoptekens moet hebben gezien, aangezien die ook bij beslagen autoruiten in het donker goed zichtbaar zijn.

Betrokken ambtenaar H. gaf aan dat zij als eerste naar de auto van verzoeker toeliep toen zij en haar collega bij de McDrive waren aangekomen. Zij klopte in het voorbijlopen op de linkerachterruit van de auto van verzoeker. Het was zeker geen harde klap, aldus H. Ze wilde daarmee de aandacht van verzoeker trekken en voorkomen dat hij eventueel zou doorrijden. Ook wilde H. voorkomen dat verzoeker zou schrikken als zij opeens het bestuurdersportier zou opentrekken. Betrokken ambtenaar W. gaf aan dat deze werkwijze wordt aangeleerd bij de Integrale beroepsvaardigheidstraining bij de politie.

Toen ze bij het bestuurdersportier aankwam, trok ze deze open en sprak verzoeker op een normale, redelijke maar wel duidelijk wijze aan, aldus H. Op dat moment zag ze dat er veel kinderen in de auto zaten. Volgens H. en W. stapte verzoeker meteen uit de auto en gedroeg zich meteen boos en verbaal agressief. Verzoeker schreeuwde tegen H. opmerkingen als "*Jullie zijn gek, jullie moeten normaal doen!*". Een aantal kinderen begon te huilen toen verzoeker boos uit de auto stapte. H. gaf desgevraagd aan dat zij verzoeker op dat moment niet had horen zeggen dat hij zo boos op haar was omdat zij hem en de kinderen zo had laten schrikken met de klap op de autoruit.

Toen H. hem vroeg om zijn papieren te tonen, zei verzoeker dat hij niet behoefde mee te werken en dat hij eten wilde halen voor de kinderen. Tegen de kinderen die hem verzochten om te doen wat H. hem vroeg, zei hij boos dat zij zich er niet mee moesten

bemoeien. Volgens H. werd verzoeker steeds bozer en raakten de kinderen daardoor steeds meer overstuur. Daar reageerde verzoeker weer op en hij bleef maar boos roepen dat het de schuld van de politie was dat de kinderen overstuur waren. Toen H. en W. hem erop wezen dat dat vooral kwam door zijn eigen houding, werd hij nog bozer, verklaarde H. De dreigende houding van verzoeker richting H. was voor W. aanleiding om assistentie te vragen.

Toen verzoeker aanstalten maakte om in zijn auto te stappen, zei H. tegen verzoeker dat hij was aangehouden wegens verdenking van rijden onder invloed. Zij voorkwam dat verzoeker kon wegrijden door de sleutel uit het contactslot te halen. Verzoeker kwam opnieuw uit de auto, begon haar wat te duwen en probeerde de sleutels uit haar handen te trekken, aldus H. Dat was het moment dat zij hem waarschuwde dat ze pepperspray zou gebruiken als hij niet zou meewerken. H. verklaarde dat zij vervolgens een stap achteruit deed, weg van de auto. Verzoeker maakte zich groot en kwam intimiderend op haar aflopen, aldus H. Zij waren toen inmiddels zo'n twee á drie meter van de auto verwijderd. H. en W. benadrukten dat verzoeker, anders dan door hem wordt beweerd, niet in zijn auto zat.

Toen H. vervolgens daadwerkelijk met de pepperspray spoot, liet verzoeker zich terug in zijn auto vallen en draaide daarbij zijn hoofd weg, volgens H. in een poging om de straal van de pepperspray te ontwijken. H. verklaarde dat de straal de zijkant van het gezicht van verzoeker raakte. Meteen daarna stond verzoeker weer op en kwam dichtbij H. staan. Volgens H. stonden zij bijna neus aan neus. H. verklaarde tevens dat verzoeker een grote man is. Verzoeker was heel boos en schreeuwde dat hij H. wat ging aandoen. Daarom waarschuwde H. hem nog een keer voor het gebruik van de pepperspray. H. stelde dat zij op dat moment nog wat verder van de auto weg stond dan toen zij de eerste keer de pepperspray gebruikte. Omdat verzoeker zeer dreigend op H. overkwam, spoot zij voor een tweede keer pepperspray naar verzoeker. Desgevraagd gaf H. aan dat verzoeker beide keren buiten de auto stond en zij absoluut niet rechtstreeks in de auto had gespoten. Dat bij verzoeker die indruk kennelijk wel bestaat, weet zij aan het feit dat hij zich bij de eerste keer spuiten terug in zijn auto had laten vallen toen H. in zijn richting spoot.

Meteen nadat H. voor de tweede keer pepperspray had gebruikt, kwamen betrokken ambtenaren B. en J. ter plaatse. Zij pakten verzoeker vast en brachten hem ter aanhouding naar de grond.

H. gaf aan dat zij maar een paar tellen naar de aanhouding had gekeken en daarna direct naar de auto was gelopen, omdat zij gehoest hoorde. Zij meende zich te herinneren dat de kinderen op dat moment al bezig waren om uit de auto te stappen. W. verklaarde dat zij haar collega's B. en J. nog assistentie had verleend bij het controleren van verzoeker. Pas daarna kon zij ook haar aandacht op de kinderen richten.

H. en W. wilden de kinderen uit de auto halen om voor frisse lucht te zorgen. Zij brachten hen naar de zijkant van de McDonalds en vroegen hen een aantal keer om mee naar binnen te gaan, met de bedoeling om, indien nodig, daar hun ogen uit te spoelen. Er was geen zogenaamde "oogdouche" in de auto aanwezig. H. gaf desgevraagd aan dat er ooit wel zogenaamde "koelingssprays" in de auto aanwezig waren maar dat die vanwege problemen met de houdbaarheidsdatum niet meer worden gebruikt. Bovendien is spoelen met gewoon water net zo effectief, aldus H.

De kinderen wilden echter niet naar binnen gaan, ze waren erg overstuurd en wilden niet weg bij verzoeker. Het ging om drie kinderen van verzoeker en twee buurjongens. Na de aanhouding van verzoeker, werd de moeder van de buurjongens gebeld. Zij kwam haar kinderen zelf ophalen en H. en W. brachten de kinderen van verzoeker naar huis. Daar spraken zij met de moeder over de pepperspray en legden niet hoe het beste gehandeld kan worden om eventuele klachten te verminderen. Volgens H. wilde de moeder echter niet de ogen van de kinderen spoelen. Een zoontje dat op een gegeven moment klaagde over branderige ogen, behandelde H. nog met een natte doek.

H. gaf nog aan dat zij zich niet kan voorstellen dat één van de kinderen rechtstreeks is geraakt door de straal pepperspray, maar achtte het wel mogelijk dat de kinderen enige last hadden van een irritatie van de luchtwegen van de damp van de pepperspray. Daarbij helpt alleen frisse lucht. Dat was dan ook de reden dat zij de kinderen uit de auto wilde hebben.

13. Betrokken ambtenaren B. en J. verklaarden dat zij hadden gereageerd op het verzoek om assistentie van H. en W. Toen zij bij de McDrive arriveerden, zagen ze hoe collega H. een stap naar achteren deed en vervolgens pepperspray spoot in de richting van verzoeker. Verzoeker stond toen naast zijn auto en leek niet of nauwelijks te reageren op de pepperspray.

B. en J. zetten hun auto neer en renden vervolgens naar verzoeker toe. Verzoeker stond toen met zijn gezicht naar hen toe en kon hen dus zien aankomen. J. gaf desgevraagd aan dat het mogelijk is dat verzoeker op dat moment een telefoon in zijn handen had, maar kon zich dat niet herinneren. Hij kon daarom ook geen antwoord geven op de vraag of verzoeker stond te bellen.

De betrokken ambtenaren verklaarden dat zij verzoeker meteen hadden vastgepakt omdat het moment van nogmaals vorderen en waarschuwen wel voorbij was. Over de portofoon hadden zij gehoord dat zijn collega's H. en W. dat al uitgebreid hadden gedaan. Ook gaf B. aan dat het een grote stap is om iemand tweemaal te pepperen, dat gebeurt niet zo maar. In het proces verbaal dat de vier betrokken ambtenaren opmaakten kort na de aanhouding staat aangegeven dat hij verzoeker van achteren had vastgepakt.

J. en B. deelden verzoeker wel meerdere keren mee dat hij was aangehouden en dat hij moest meewerken, maar verzoeker gaf daaraan geen gehoor. Hij bleef zich recalcitrant opstellen en zich hevig verzetten, aldus J. en B. Verzoeker verzette zich weliswaar niet in de zin dat hij zich los probeerde te vechten, maar ook het niet meebewegen in de richting die de politie opdraagt en de armen stijf houden zodat er geen handboeien kunnen worden omgelegd, valt aan te merken als verzet. Daarbij speelde ook mee dat verzoeker een grote sterke man is, waardoor het moeite kostte om hem onder controle te krijgen. Omdat verzoeker niet wilde meewerken, legde B. een halsverstremming om. Toen dat geen effect had, pakte J. verzoeker bij zijn kleding vast en trok hem naar de grond, waardoor zij beiden in de struiken belandden. Verzoeker lag uiteindelijk op zijn buik. Maar ook toen bleef hij zich verzetten door zijn armen niet te bewegen in de richting die hem duidelijk meermaals werd opgedragen, aldus J. Daarom gaf J. hem een vuistslag op het hoofd om zijn verzet te breken. Verzoeker was daardoor een moment verrast dan wel beduusd, waardoor zijn verzet even brak. Daardoor werd het mogelijk om hem de handboeien om te leggen. Verzoeker liep vervolgens niet mee naar de politieauto maar liet zich slap hangen, waardoor zij hem naar de politieauto moesten slepen, verklaarden B. en J.

14. In het proces verbaal bevindingen dat op 7 november 2009 kort na de aanhouding van verzoeker door de betrokken ambtenaren werd opgemaakt, verklaren zij overeenkomstig en eensluidend.

Verklaringen van de twee buurjongens

15. Buurjongen G. verklaarde in een schriftelijke verklaring het volgende:

"De politie zat achter ons en seinde met de lichten. Dat gebeurde iets voor de rotonde. Wij reden door naar de Mac.

Toen kwam de politieagente en sloeg op de linker achterraut en gooide daarna het portier open. K. (verzoeker) zei gelijk: *"Wat denk je wel, moet je zien hoe je die kinderen laat schrikken en waarom sloeg je."* De agente zei boos: *"Heb je de stoptekens niet gezien, heeft u de papieren, het rijbewijs en kentekenpapieren, bij u?"* K. zei: *"Nee, hoe moet ik dat zien door de ruit?"* Toen zei zij: *"Die moet je gezien hebben"*. K. zei: *"Waar staat dat?"* De politieagente zei: *"Loopt u maar even mee naar de auto"*. K. zei: *"Nee, ik laat de kinderen niet alleen, die ga ik eerst thuis brengen"*. Hij startte de motor, de agente zei: *"Doe de motor uit"*. K. zei: *"Nee, ik ga eerst de kinderen thuisbrengen"*. Toen zei ze met de pepperspray in de hand: *"Nu uit doen, anders moet ik pepperspray gebruiken"*. K. zei weer *"Nee"* en wilde weggrijden. Toen spoot de agente pepperspray. K. werd boos en zei: *"Nu maak je me echt heel boos"*. K. wilde mijn vader bellen. Toen kwam de versterking en sprong op K. die aan het bellen was. Wat er toen gebeurde kon ik niet zien want ik keek tegen de struiken aan en was bezig met de kinderen. Later werd hij afgevoerd."

16. Buurjongen P. verklaarde in een schriftelijke verklaring het volgende:

"Net voor de rotonde komen we er achter dat we moeten stoppen. K. zegt: "*We gaan gewoon naar de Mac zoals we afgesproken hebben*". Als we de McDrive inrijden, wordt er hard op het linkerachterraam geslagen, het bestuurdersportier wordt opengetrokken en de agente zegt boos: "*Heb je het stopteken niet gezien?*" K. stapt uit en zegt "Nee" daarop. Zegt de agente: "*We hebben een paar keer blauw blauw gegeven*". K. zegt: "*Waar staat dat?*" en zegt gelijk: "*Waar heb je geslagen, heb je geen deuk geslagen?*" en kijkt waar de agente sloeg en zegt tegen de agente: "*Ben je wel goed wijs, zie je niet wat je doet?*" en nog veel meer. Een van de jongens die achterin zaten, raakte in paniek. K. probeerde hem te kalmeren. De agente vroeg om rij- en kentekenpapieren. K. zei: "*Nee, die heb ik niet*". Waarop de agente het nog een keer vroeg. Weer zei K.: "*Nee, die heb ik niet*." Intussen riep de andere agente die achter de auto stond versterking op. K. werd steeds agressiever en alle kinderen van hem die achterin zaten raakten in paniek behalve G. en P. bleven rustig. K. stapte in en zei: "*Ik ga eerst de kinderen naar huis brengen*." De agente zei "Nee" en "*Zet de motor af*." K. zei nog een keer: "*Nee, ik ga de kinderen naar huis brengen*". De agente probeerde de sleutel uit het contact te halen.

K. stapte uit en zei boos: "*Heb je een gezin thuis?*" Wat de agente zei weet ik niet, maar K. zei: "*Dan behandel je ze toch ook niet zo?*" "Nee" zei de agente, "*Dat zou ik niet doen, zulke dingen zou ik niet doen in de buurt van mijn kinderen*". K. werd heel agressief en zei: "*Je maakt me nu echt boos*.", vlak voor het gezicht van de agente en stapte in en zei: "*Snap je dat?*" K. wou de auto weer starten maar de agente zei: "*Ik ga pepperspray gebruiken*." K. zei "*Nou en*." en ging door. De agente spoot en K. draaide zijn hoofd weg. De agente spoot ook te dichtbij daardoor raakte het P. zijn hand en raakte ook de drie kinderen van K.

K. stapte uit en P. ook en liep naar K. toe en zei: "*Bel mijn vader even*." en probeerde K. tot rust te brengen. K. belde. De agente kwam op K. af en wat ze deed weet ik niet maar K. duwde haar met kracht van haar af waardoor ze weer met pepperspray spoot. . leidde de kinderen weg omdat hij dacht dat het nog verder fout zou gaan en hoorde de versterking al aankomen. P. werd aan de kant gegooid door een versterkingsagent. Toen P. achterom keek zag hij de twee versterkingsagenten om de nek van K. springen. Een stond in het portier en de ander bleef op de grond staan. Toen P. verder liep omdat hij naar de kinderen ging en de rest niet wou zien. Later ging er een struik heel hard heen en weer. Er kwam gevloek en gescheld uit en je hoorde dat er kracht gebruikt werd. Even later komt K. uit de struiken met een blauw oog. Daar schrok P. van en werd boos op de politie en zei dat ze normaal met K. moesten doen. Toen K. naar het politiebureau werd gebracht, hebben de kinderen en P. gezwaaid. Dat heeft hij gezien. De kinderen zijn naar huis gebracht. De auto kon niet gestart worden omdat K. de goede helft van de sleutel in zijn broekzak had. De auto is door een agente naar achteren geduwd. De kinderen, G. en P. zijn naar huis gebracht. De politie is komen vertellen wat er gebeurd is en de kinderen waren weer een stuk tot rust gekomen (..)"

Overige informatie

17. Verzoeker werd in de nacht van 7 op 8 november 2009 als verdachte gehoord. In het proces verbaal verhoor verdachte werd het volgende genoteerd:

"(..) In de tijd dat ik op de vereniging was, heb ik vier biertjes gedronken, het waren grotere bierglazen dan normaal. Ik gebruik medicatie welke de rijvaardigheid kan beïnvloeden. (..) Het is mij bekend dat de werking van het medicijn wordt versterkt wanneer ik alcohol drink.

(..)

Ik zag op de rotonde dat er een politieauto achter mij reed. Dit zag ik doordat er rode verlichting brandde. Dit was een rode waas, want mijn achterraut van de auto was beslagen. Ik ben toen het parkeerterrein van de McDonalds opgereden. Volgens mij heb ik ook blauwe zwaailampen gezien in mijn binnenspiegel. Daarvoor heb ik dat niet gezien. Ik begreep dat ik moest stoppen, maar ik wist niet goed wat ik moest doen omdat ik mijn kinderen in de auto had zitten. Ik ben de McDrive ingereden en ben gestopt. Ik wilde perse de McDrive in en daar wilde ik verder zien. Ik ben gestopt omdat ik iets te eten wilde halen bij de McDonalds.

Ik hoorde vervolgens een harde klap op mijn auto aan de bestuurderszijde. Ik schrok hiervan en ben uitgestapt. Ik was behoorlijk boos. Ik zag en hoorde dat ik door een politievrouw werd aangesproken. (..)

Ik hoorde dat de agente tegen mij zei dat ik de auto af moest zetten. Ik zag vervolgens dat de agente de sleutel uit het slot haalde. (..) Ik heb toen gezegd dat ik mijn kinderen eerst naar huis ging brengen en dat ik de motor niet wilde afzetten.

Mijn kinderen werden nerveus en ik wilde dat zij rustig bleven. (..) De communicatie tussen mij en de agente verliep niet goed. Ik denk dat dit kwam door de wijze waarop zij mij te woord stond. Ik vond dat zij niet zo moeilijk moest doen omdat mijn achterraut van de auto beslagen was en ik het stopteken niet heb kunnen zien.

Vervolgens hoorde ik de agente zeggen dat zij pepperspray ging gebruiken of woorden van gelijke strekking. (..) Ik zag en voelde dat de agente pepperspray sprayde in de auto. Ik weet niet meer zeker of ik naast de auto stond of in de auto zat. Het linker voorportier stond op de moment helemaal open. Ik voelde dat ik werd geraakt ter hoogte van mijn mond. Ik heb toen mijn adem ingehouden. Ik zag dat de spray voor mij langs werd gespoten. Ik denk dat één van mijn zoontjes met zijn hoofd tussen de stoelen zat en ook werd geraakt want ik hoorde dat hij last had van zijn mond. Ik ben toen uit de auto gekomen en stond aan de binnenkant van het linker voorportier. Ik heb het idee dat ik loom werd van de pepperspray.

Vervolgens voelde ik dat ik van achteren werd beetgepakt, ik denk bij mijn armen gezien de krassen. Er werd door de politieagenten tegen mij gevloekt en gezegd dat ik mee moest werken. Ik heb dit gedaan. Ik ben op mijn buik terecht gekomen en mijn armen werden

direct op mijn rug gedaan. Ik kreeg toen direct de handboeien om mijn polsen. Ik ben daarna twee keer tegen de linkerzijde van mijn gezicht geslagen. Ik weet niet waarom ik tegen de linkerzijde van mijn gezicht werd geslagen want ik verleende mijn volledige medewerking. Vervolgens werd ik overeind getrokken en moest ik meelopen naar de politieauto. (..) Ik liep gewoon door. "

18. In het mutatie rapport dat door de betrokken ambtenaren op 8 november 2009 werd opgemaakt, staat onder andere het volgende vermeld:

"Er zaten in totaal vijf kinderen in de auto die alles mee hebben gekregen. De kinderen waren erg emotioneel. (..)

De vijf kinderen waren erg emotioneel. Drie kinderen gaven aan dat ze pepperspray in hun gezicht hadden gekregen. De kinderen hebben vermoedelijk de damp van de pepperspray in hun gezicht gekregen. Deze kinderen waren tijdelijk opgevangen door het McDonalds personeel.

(..)

Kinderen hebben thuis nog onder de waterkraan staan spoelen vanwege pepperspray. Uitgelegd dat pepperspray geen schadelijke gevolgen heeft."

Motivering van het oordeel

1. Ten aanzien van de klap op de achterraut

1.1. *Waaraan toetst de Nationale ombudsman?*

De Nationale ombudsman toetst dit klachtonderdeel aan het evenredigheidsvereiste. Het evenredigheidsvereiste houdt in dat overheidsinstanties voor het bereiken van een doel een middel aanwenden dat voor de betrokkenen niet onnodig bezwarend is en dat in evenredige verhouding staat tot dat doel.

1.2. *Hoe luidt het oordeel?*

Vast staat dat betrokken ambtenaar H. een klap gaf op de autoruit van verzoekers auto. Ten aanzien van de vraag hoe hard deze klap precies was, staan de lezingen tegenover elkaar. Verzoeker en de twee buurjongens schreven over een harde klap, terwijl H. verklaarde dat zij slechts op het raam had geklopt. Hoe hard of zacht de klap of het kloppen op de autoruit ook was, de Nationale ombudsman gaat er in ieder geval vanuit dat de inzittenden daarvan schrokken en dat verzoeker (mede) daardoor vervolgens boos reageerde richting H.

Dat de inzittenden van de auto van de klap schrokken is op zichzelf echter geen reden om het geven van deze zogenaamde attentieklap af te keuren. Bekeken moet worden of H. in

alle redelijkheid had kunnen besluiten tot het geven van de klap.

1.3. Betrokken ambtenaar H. verklaarde desgevraagd dat zij met deze klap tot doel had gehad dat verzoeker met zijn auto zou blijven stilstaan, zodat zij het bestuurdersportier kon openen om verzoeker aan te spreken. Omdat verzoeker eerst langere tijd niet had gereageerd op verschillende stoptekens van de politie en vervolgens niet vooraan het parkeerterrein van de McDonalds zijn auto stilzette maar pas in de McDrive achteraan het parkeerterrein, had H. de indruk dat verzoeker zich probeerde te onttrekken aan de politiecontrole. Daarbij speelde ook mee dat de politie tot die controle had besloten omdat verzoeker vanwege zijn rijstijl de indruk had gewekt dat hij mogelijk onder invloed van alcohol was. H. wilde verzoeker met de klap voorkomen dat hij zou doorrijden en zich op die manier zou onttrekken aan de voorgenomen alcoholcontrole.

1.4. Verzoeker verklaarde dat hij de stoptekens van de politieauto pas vlak voor de rotonde had opgemerkt. Hij had de kinderen toen gezegd dat de politie hem een stopteken had gegeven en had geprobeerd om hen op hun gemak te stellen, aldus verzoeker. Vanwege zijn toezegging aan de kinderen om bij de McDonalds wat te eten te halen, besloot hij echter niet op de eerst mogelijke plek te stoppen, te weten het parkeerterrein, maar door te rijden naar de McDrive en daar de komst van de politie af te wachten.

De Nationale ombudsman maakt hieruit op dat verzoeker dus kennelijk wel de verwachting had dat de politie hem achterna zou komen en hem bij de McDrive zou aanspreken. Desondanks, wellicht door de beslagen autoruiten, zag verzoeker H. niet aankomen.

1.5. Het is de Nationale ombudsman ambtshalve bekend dat de door betrokken ambtenaar H. gebezigde werkwijze wordt aangeleerd bij de Integrale beroepsvaardigheidstraining bij de politie. Het doel van zo'n attentieklap is om controle over de situatie te verkrijgen door de persoon in de auto even af te leiden. Daardoor kan de betrokken ambtenaar het voortouw nemen in het aanspreken van die persoon.

1.6. Dat H. verzoeker wilde afleiden om daarmee te voorkomen dat hij weg zou rijden, komt de Nationale ombudsman niet onredelijk of onnodig escalerend voor, gezien het feit dat het vermoeden bestond dat verzoeker mogelijk onder invloed van alcohol was, hij laat had gereageerd op de verschillende stoptekens en toen pas in de McDrive stopte terwijl hij ook al op het voorliggende parkeerterrein had kunnen stilstaan. Dat de kinderen kennelijk erg schrokken van de klap, vindt de Nationale ombudsman vervelend voor hen. Toch maakt dat de keuze voor de klap niet onnodig bezwarend voor verzoeker en de kinderen. De betrokken politieambtenaar H. handelde dan ook niet in strijd met het vereiste van evenredigheid.

De onderzochte gedraging is op dit punt behoorlijk.

2. Ten aanzien van het gebruikte geweld

2.1. *Waarom toetst de Nationale ombudsman?*

De Nationale ombudsman toetst de klacht over het geweldgebruik aan het vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten - in dit geval het recht op onaantastbaarheid van het lichaam - worden gerespecteerd. Het recht op onaantastbaarheid van het lichaam is een grondrecht dat door de Grondwet wordt beschermd (zie Achtergrond, onder 1.). Het gebruik van fysiek geweld tegen personen betekent een inbreuk op dit grondrecht; dit mag alleen wanneer daarvoor een wettelijke grondslag bestaat. Op grond van artikel 8 van de Politiewet (zie Achtergrond, onder 2.) is een politieambtenaar die in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening handelt, bevoegd geweld te gebruiken wanneer dit noodzakelijk is en een minder ingrijpend middel niet voor handen is. Het geweld dient in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd te zijn. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf.

2.2. *Hoe luidt het oordeel?*

Voordat de Nationale ombudsman een oordeel kan geven over de verschillende facetten van het geweld waarover verzoeker klaagt, moet worden vastgesteld of de aanleiding voor het geweldgebruik rechtmatig was.

2.3. Verzoeker kreeg een stopteken van de politie omdat zijn rijstijl deed vermoeden dat hij mogelijk onder invloed was van alcohol. Het feit dat verzoeker vervolgens niet reageerde op de verschillende stoptekens, versterkte dat vermoeden.

2.4. H. kon verzoeker uiteindelijk aanspreken bij de McDrive. Verzoeker en de buurjongens die in zijn auto zaten, verklaren dat H. het bestuurdersportier opentrok en verzoeker meteen op bozige toon vroeg of hij de stoptekens niet had gezien en waarom hij niet eerder was gestopt. H. zelf spreekt stellig van een neutrale, rustige maar wel duidelijke toon. De verklaringen staan op dit punt tegenover elkaar. De Nationale ombudsman kan zich voorstellen dat de "duidelijke" toon van H. op verzoeker en de buurjongens, die vlak daarvoor waren geschrokken van de attentieklap, wellicht een bozige indruk heeft gemaakt. Dat maakt echter niet dat er dan meteen ook sprake is van onbehoorlijk handelen van H.

2.5. Direct nadat H. het bestuurdersportier had opengetrokken en verzoeker had aangesproken, stond deze op uit de auto. Uit de verklaringen van de betrokken politieambtenaren en de buurjongens en ook van verzoeker zelf wordt duidelijk dat hij direct boos en verbaal agressief richting H. reageerde. H. vroeg hem om zijn rij- en kentekenbewijs en verzocht hem om mee te lopen naar de politieauto voor het afleggen van een blaastest. Verzoeker weigerde echter meteen om daaraan gehoor te geven en raakte steeds geagiteerder doordat de kinderen steeds meer overstuur raakten. Het lukte H. en W. niet om verzoeker te kalmeren. Mogelijk speelde daarbij een rol dat verzoeker onder invloed van alcohol was.

2.6. Volgens verzoeker had hij meerdere keren tegen H. gezegd dat hij wel wilde meewerken aan de blaastest, maar alleen nadat hij de kinderen in veiligheid had kunnen brengen. Uit de verklaringen in het dossier begrijpt de Nationale ombudsman dat hij daarmee bedoelde dat hij eerst de kinderen wilde thuisbrengen. H. gaf desgevraagd aan dat zij zich niet kon herinneren of verzoeker dergelijke opmerkingen heeft gemaakt. Echter, er vanuit gaande dat verzoeker inderdaad die voorwaarde had gesteld aan zijn medewerking aan de blaastest, dan nog had H. hem dat mogen weigeren. Verzoeker had immers een stopteken gekregen omdat H. en W. vermoedden dat hij mogelijk onder invloed van alcohol was.

Het is ondenkbaar dat de politie verzoeker onder die omstandigheden zou hebben toegestaan dat hij eerst de kinderen met de auto thuis had gebracht om daarna zijn medewerking te verlenen aan een blaastest. In dit licht wijst de Nationale ombudsman er bovendien op dat uit de ademanalyse op het politiebureau bleek dat verzoeker inderdaad teveel had gedronken en daarbij ook nog medicatie had gebruikt waarvan hij wist dat die de rijvaardigheid kon beïnvloeden wanneer gebruikt in combinatie met alcohol. Nadien werd hij door de rechter veroordeeld voor rijden onder invloed.

2.7. Toen verzoeker vervolgens aankondigde dat hij eten voor de kinderen wilde halen en daartoe weer in de auto stapte en de motor opnieuw startte, besloot H. dan ook terecht om hem aan te houden.

2.8. Het gebruik van pepperspray

Zoals hierboven al aangegeven, is een politieambtenaar die in de rechtmatige uitoefening van zijn of haar bediening handelt, bevoegd geweld te gebruiken wanneer dit noodzakelijk is en een minder ingrijpend middel niet voor handen is. Het geweld dient in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd te zijn. Aan het geweld van gebruik gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf.

2.9. Uit het onderzoek maakt de Nationale ombudsman op dat H. terecht aan verzoeker meedeelde dat hij was aangehouden. Toen H. vervolgens de sleutel van de auto afpakte omdat verzoeker aanstalten maakte om de auto te starten, waarschuwde zij hem dat zij pepperspray zou gebruiken als hij zou blijven weigeren om mee te werken. Toen verzoeker desondanks dreigend op H. afkwam, besloot zij om de pepperspray daadwerkelijk te gebruiken.

Over waar verzoeker zich op dat moment precies bevond, lopen de verklaringen uiteen. Verzoeker en een buurjongen stelden dat verzoeker nog in de auto zat op het moment dat H. de eerste keer de pepperspray gebruikte. Volgens de verklaring van één van de buurjongens raakte de straal pepperspray ook de kinderen in de auto. De betrokken politieambtenaren daarentegen verklaarden net zo stellig dat verzoeker inmiddels naast zijn auto stond en dat er wel mogelijk wat pepperspraydamp in de auto is gekomen.

De verklaringen staan op dit punt lijnrecht tegenover elkaar en de Nationale ombudsman heeft geen aanknopingspunten gevonden op grond waarvan er aan het ene standpunt meer waarde moet worden gehecht dan aan de andere. Hij kan dan ook niet met zekerheid vaststellen waar verzoeker zich bevond op het moment dat H. de eerste keer de pepperspray gebruikte. Indien verzoeker zich op dat moment nog in de auto bevond, was er geen sprake van een zo bedreigende situatie dat het gebruik van pepperspray gerechtvaardigd was. Indien verzoeker dreigend op H. afkwam, was het gebruik van pepperspray wél gerechtvaardigd. De Nationale ombudsman onthoudt zich daarom op dit punt van een oordeel.

2.10. De Nationale ombudsman gaat er op grond van de verklaringen vanuit dat verzoeker bij de tweede keer gebruik van de pepperspray in ieder geval buiten de auto stond. Hij hecht in dit geval meer waarde aan de verklaringen van de betrokken politieambtenaren H. en W. over het door verzoeker gepleegde verzet dan aan die van verzoeker. Zij hebben blijkens de processen verbaal die kort na het incident zijn opgemaakt en ook bij de Nationale ombudsman eensluidende en consistente verklaringen daarover afgelegd. Een buurjongen van verzoeker verklaarde bovendien dat verzoeker na de eerste keer pepperspray uit de auto was gestapt en kort daarna H. met kracht had geduwd. De Nationale ombudsman acht het begrijpelijk dat H. onder die omstandigheden opnieuw pepperspray gebruikte richting verzoeker. Uit het dossier blijkt dat zij hem ook de tweede keer eerst een waarschuwing gaf, zoals vereist in artikel 12b van de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en andere opsporingsambtenaren (zie Achtergrond, onder 4.).

2.11. Op grond van de verklaringen gaat de Nationale ombudsman er vanuit dat verzoeker op verbaal agressieve wijze bleef weigeren gehoor te geven aan de vorderingen van betrokken ambtenaren H. en W. om zijn rij- en kentekenbewijs te tonen en mee te lopen naar de politieauto voor het afleggen van een blaastest. Tevens acht de Nationale ombudsman aannemelijk dat hij daarbij ook met zijn lichaamshouding dreigend overkwam, daargelaten of hij H. al dan niet daadwerkelijk duwde. Verzoeker hield vast aan zijn eigen plan om met de kinderen wat te eten te gaan halen en maakte zelfs aanstalten om weg te rijden. De Nationale ombudsman is van oordeel dat verzoeker daarmee de indruk wekte dat hij zich op die manier probeerde te onttrekken aan zijn aanhouding.

Dat hij geagiteerd raakte door het feit dat de kinderen schrokken van de klap op de autoruit, doet niet af aan de rechtmatigheid van het optreden van H. Ook rechtvaardigt het evenmin de wijze waarop verzoeker H. vervolgens tegemoet trad. Het feit dat verzoeker onder invloed van alcohol was, speelde mogelijk ook mee bij zijn vastbeslotenheid om geen medewerking te verlenen. De Nationale ombudsman kan dan ook begrip opbrengen voor de beslissing van H. om onder de geschetste omstandigheden over te gaan tot het gebruik van pepperspray, nadat zij hem eerst had gewaarschuwd. Er is dan ook geen sprake van escalatie aan de kant van betrokken ambtenaar H. Zij handelde niet in strijd met het recht op onaantastbaarheid van het lichaam.

2.12. *De klap op het hoofd en de knie in de nek van verzoeker*

Net op het moment dat H. verzoeker voor de tweede maal had gepepperd, kwamen betrokken ambtenaren J. en B. aan bij de McDrive. Zij zagen dat de pepperspray niet de gebruikelijke uitwerking had op verzoeker, aangezien deze ogenschijnlijk onaangedaan naast de auto bleef staan.

2.13. De Nationale ombudsman acht het begrijpelijk dat de politieambtenaren J. en B. gezien de hierboven geschetste omstandigheden ervoor kozen om te proberen verzoeker meteen onder controle te krijgen en niet om eerst nogmaals zijn medewerking te vorderen. Het had verzoeker, gezien de vorderingen van H. om zijn medewerking te verlenen en het feit dat zij tweemaal pepperspray had gebruikt jegens hem, duidelijk moeten zijn dat hij gehoor moest geven aan haar vorderingen om mee te werken aan zijn aanhouding en zijn verzet daartegen te staken. Daarbij past niet dat hij volgens eigen zeggen ging staan bellen nadat hij door H. was gepepperd.

2.14. Verzoeker maakt een ernstig verwijt richting de politieambtenaren B. en J. Verzoeker stelt met klem dat hij zich niet verzette tegen de aanhouding en steeds had aangegeven dat hij bereid was om zijn medewerking te verlenen. Toch werd hij bij zijn aanhouding van achteren plotseling vastgegrepen bij zijn hals en op zijn hoofd geslagen toen hij op zijn buik op de grond lag. Ook kreeg hij een knie in zijn nek. Hij hield daar verwondingen en kneuzingen aan over.

De verklaringen van de betrokken politieambtenaren J. en B. komen voor wat betreft de feitelijke handelingen overeen met die van verzoeker. Zij gaven echter als verklaring voor hun handelen dat zij over de portofoon hadden kunnen volgen hoe verzoeker zich dusdanig agressief had opgesteld tegenover H. dat die zich genoodzaakt had gezien om tweemaal pepperspray te gebruiken. Zij stelden dat verzoeker voldoende gelegenheid had gekregen om mee te werken, maar desondanks bleef weigeren om mee te werken en daarbij ook een dreigende houding bleef aannemen. Ook toen zij op hun beurt verzoeker hadden medegedeeld dat hij was aangehouden en moest meewerken, bleef hij zijn armen stijf houden zodat er geen handboeien omgelegd konden worden.

2.15. De Nationale ombudsman kan begrijpen dat de betrokken ambtenaren B. en J., gezien de voorgeschiedenis, verzoeker geboeid naar het politiebureau wilden vervoeren vanwege zijn maar ook hun eigen veiligheid. Ook het naar de grond brengen leidde er immers niet toe dat verzoeker zijn medewerking verleende. Pas na een klap op zijn hoofd, konden de betrokken politieambtenaren hem de handboeien omleggen.

Gezien de afgelegde verklaringen, de door de betrokken ambtenaren opgemaakte geweldsrapportages en het gestelde letsel van verzoeker (waarover hij overigens geen medische verklaring heeft overgelegd), vindt de Nationale ombudsman geen steun voor de klacht van verzoeker dat de politieambtenaren disproportioneel geweld hebben gebruikt bij

de aanhouding van verzoeker. Vast is komen te staan dat verzoeker van achteren werd vastgepakt met een halsomstrengeling. De Nationale ombudsman acht deze wijze van vastpakken in dit geval niet disproportioneel.

Daarna werd verzoeker naar de grond gebracht en kreeg daar na enig worstelen van J. een vuistslag op zijn hoofd terwijl hij op zijn buik lag. De verklaringen van betrokken ambtenaren B. en J. geven, hoewel er sprake was van opschaling van geweld, evenwel blijk van een weloverwogen handelwijze in de gegeven situatie. De Nationale ombudsman hecht op dit punt dan ook meer waarde aan de verklaringen van de betrokken ambtenaren dan aan de verklaring van verzoeker dat hij zich in het geheel niet verzette. Daarbij wijst hij ook nog op het feit dat verzoeker door de rechter is veroordeeld wegens verzet bij de aanhouding. De betrokken politieambtenaren handelden dan ook niet in strijd met het recht op onaantastbaarheid van het lichaam.

De onderzochte gedragingen zijn op dit punt behoorlijk.

3. Ten aanzien van de nazorg voor de kinderen

3.1. *Waarom toetst de Nationale ombudsman?*

Het vereiste van bijzondere zorg houdt in dat overheidsinstanties aan personen die onder hun hoede zijn geplaatst de zorg verlenen waarvoor deze personen, vanwege die afhankelijke positie, op die overheidsinstanties zijn aangewezen. Dit brengt mee dat, als de politie pepperspray gebruikt tegen personen, zij meteen nazorg moet verlenen aan die personen.

3.2. *Hoe luidt het oordeel?*

Uit de verklaringen maakt de Nationale ombudsman het volgende op. Net op het moment dat betrokken ambtenaar H. verzoeker voor de tweede keer had gepeperd, kwamen betrokken ambtenaren J. en B. ter plaatse om verzoeker aan te houden. Omdat verzoeker zich verzette, hadden zij moeite om hem onder controle te krijgen. Betrokken ambtenaren H. en W. bleven daarom, voor de veiligheid van hun collega's, eerst de aanhouding volgen voor het geval hun collega's hun bijstand nodig hadden. Daardoor konden zij niet meteen al hun aandacht aan de kinderen geven. Toen verzoeker eenmaal was aangehouden en naar de politieauto werd weggeleid, haalden zij direct de kinderen uit de auto. Ze wilden hen uit de auto halen om zodoende eventuele last voor ogen en luchtwegen door pepperspray-damp in de auto te beperken. De kinderen maakten zelf toen ook al aanstalten om de auto te verlaten. Betrokken ambtenaren H. en W. verklaarden dat zij de kinderen naar binnen hadden willen brengen, enerzijds om hen niet verder bloot te stellen aan de aanhouding van verzoeker, anderzijds om hen, indien nodig, de ogen te spoelen. Desgevraagd gaven H. en W. aan dat de kinderen geen duidelijke tekenen vertoonden rechtstreeks te zijn geraakt door de pepperspray. Wel kregen H. en W. de indruk dat

enkele kinderen mogelijk wat last hadden van de pepperspraydamp. H. gaf aan dat daartegen alleen frisse lucht helpt, spoelen biedt alleen verlichting wanneer er pepperspray in de ogen is gekomen. De betrokken politieambtenaren verklaren echter dat de kinderen pertinent weigerden om naar binnen te gaan, zij wilden bij verzoeker in de buurt blijven. Dit wordt niet door verzoeker tegengesproken.

Toen de betrokken politieambtenaren H. en W. de kinderen naar huis hadden gebracht, spraken zij nog met hun moeder over de gevolgen van pepperspray en de manier waarop eventuele klachten kunnen worden verlicht. Aan in ieder geval één kind boden zij nazorg toen het jongetje aangaf toch last te hebben van branderige ogen.

3.3. Gelet op deze gang van zaken is de Nationale ombudsman van oordeel dat de betrokken politieambtenaren bij de McDrive voldoende moeite hebben gedaan door na te gaan of de kinderen op dat moment nazorg nodig hadden in verband met de pepperspray. Dat leek niet het geval. Bovendien verleenden zij alsnog nazorg toen bleek dat een kind thuis aangaf wat last te hebben van branderige ogen. Zij hebben daarmee voldaan aan het vereiste van bijzondere zorg.

De onderzochte gedraging is op dit punt dan ook behoorlijk.

Conclusie

De klacht is niet gegrond, ten aanzien van:

1. het geven van een klap op de achterraut van de auto;
2. het gebruikte geweld (de tweede keer gebruik pepperspray, klap op het hoofd en een knie in de nek);
3. het niet verlenen van (adequate) nazorg aan de jonge kinderen in verband met de pepperspray.

Ten aanzien van de eerste keer gebruik van pepperspray onthoudt de Nationale ombudsman zich van een oordeel.

Slotbeschouwing

In deze zaak was het opvallende rijgedrag van verzoeker aanleiding voor de politie om bij hem een blaasstest af te willen nemen. Dat de kinderen die in verzoekers auto zaten, schrokken van de attentieklap op het autoraam, kan de Nationale ombudsman begrijpen. Dat kon echter geen vrijbrief voor verzoeker zijn om vervolgens iedere medewerking aan de politie te weigeren. Door de houding van verzoeker is de situatie flink geëscaleerd. Er werd tweemaal pepperspray tegen hem gebruikt, waarna hij met fysiek geweld onder

controle werd gebracht om handboeien aan te leggen. De Nationale ombudsman kan zich voorstellen dat dit een nare ervaring is geweest voor zowel verzoeker als voor zijn kinderen en twee buurjongens die bij hem in de auto zaten. De Nationale ombudsman is echter van oordeel dat verzoeker zelf het grootste aandeel in de escalatie heeft gehad. Verzoeker heeft zich niet alleen niet meewerkend maar zelfs dreigend opgesteld tegenover de politieagente die hem een blaastest wilde afnemen. Aan de andere kant mag van de politie worden verwacht dat zij de-escalerend optreedt en niet automatisch overgaat tot aanhouding en het gebruik van geweld. Uit de verklaringen van de betrokken politieambtenaren maakt de Nationale ombudsman echter op dat het de politie niet lukte om verzoeker te kalmeren, waarna het door diens opstelling nodig werd om tot aanhouding over te gaan. Daarbij werd gepast geweld gebruikt.

Daarnaast is de Nationale ombudsman van oordeel dat de betrokken politieambtenaren voldoende nazorg boden aan de kinderen, die aangaven ook wat last te hebben van de pepperspray. De Nationale ombudsman vindt het belangrijk dat de politie, zeker waar het kinderen betreft, zich bewust is van de zorgplicht ten aanzien van diegenen die buiten hun schuld nadelige gevolgen ondervinden van politieoptreden.

De Nationale ombudsman,

dr. A.F.M. Brenninkmeijer

Onderzoek

Op 8 november 2010 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift met een klacht over gedragingen van medewerkers van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid. Naar deze gedragingen, die worden toegerekend aan de korpsbeheerder van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid, werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de korpsbeheerder verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben. De vier betrokken politieambtenaren werden telefonisch gehoord.

Tijdens het onderzoek kregen de betrokkenen de gelegenheid op de door ieder van hen verstrekte inlichtingen te reageren. Zij maakten daarvan gebruik.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

De reacties van politie en verzoeker gaven aanleiding het verslag op een enkel punt te wijzigen en aan te vullen.

INFORMATIEOVERZICHT

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

1. Verzoekschrift van verzoeker van 9 november 2010, met bijlagen;
2. E-mail van 8 februari 2011 van verzoeker met aanvullende informatie;
3. Reactie van 17 maart 2011 van de korpsbeheerder op de opening van het onderzoek, met bijlagen;
4. Reactie van 29 april 2011 van verzoeker op de brief van 17 maart 2011 van de korpsbeheerder;
5. Telefonische verklaring van 29 september 2011 van betrokken ambtenaar H.;
6. Telefonische verklaring van 11 oktober 2011 van betrokken ambtenaar W.;
7. Telefonische verklaring van 17 oktober 2011 van betrokken ambtenaar J.;
8. Telefonische verklaring van 31 oktober 2011 van betrokken ambtenaar B.;
9. Reactie van 9 januari 2012 van politie op verslag van bevindingen;
10. Reactie van 27 januari 2012 van verzoeker op verslag van bevindingen.

Achtergrond

1. Artikel 11 van de Grondwet

"Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam."

2. Artikel 8, eerste en vijfde lid Politiewet 1993

"1. De ambtenaar van politie is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf.

(..)

5. De uitoefening van de bevoegdheden, zoals bedoeld in het eerste tot en met vierde lid, dient in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd te zijn."

3. Artikel 12a van de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en andere opsporingsambtenaren (hierna verder de Ambtsinstructie)

"1. Het gebruik van pepperspray is slechts geoorloofd:

a. om een persoon aan te houden ten aanzien van wie redelijkerwijs mag worden aangenomen dat hij een voor onmiddellijk gebruik gereed wapen bij zich heeft en dit tegen een persoon zal gebruiken;

b. om een persoon aan te houden die zich aan aanhouding, voorgeleiding of andere rechtmatige vrijheidsbeneming tracht te onttrekken of heeft onttrokken;

c. (..).

2. Pepperspray wordt niet gebruikt tegen:

a. personen die zichtbaar jonger dan 12 jaar of ouder dan 65 jaar zijn;

(..)"

4. Artikel 12b van de Ambtsinstructie

"De ambtenaar waarschuwt onmiddellijk voordat hij gericht pepperspray tegen een persoon zal gebruiken, met luide stem of op andere niet mis te verstane wijze dat pepperspray gebruikt zal worden, indien niet onverwijld het gegeven bevel wordt opgevolgd. Deze waarschuwing blijft achterwege indien de omstandigheden de waarschuwing redelijkerwijs niet toelaten."

5. Artikel 12c van de Ambtsinstructie

"Pepperspray wordt tegen een persoon per geval ten hoogste twee maal voor de duur van niet langer dan ongeveer een seconde gebruikt en op een afstand van ten minste een meter."